

שְׁנֵי צוּוּיִים צִוָּה דָּוִד אֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ - אֶחָד שֶׁל יוֹאָב, וְאֶחָד שֶׁל שְׁמֻעִי, עִם שְׂאֵר הַצּוּוּיִים שֶׁצִּוָּה אוֹתוֹ. שֶׁל יוֹאָב - שְׁכֵתוּב (מלכים א-ב) וְגַם אֶתְּהָ יִדְעָתָ אֶת עֲשֵׂה לִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה. דְּבַר נִסְתָּר הִיָּה, שֶׁהָרִי אָפְלוּ שְׁלֹמֹה לֹא הִיָּה לוֹ לְדַעַת. אֲלֵא מִשּׁוּם שְׂאֵחֵרִים יִדְעוּ (אבות), זֶה הַתְּגִלָּה לְשְׁלֹמֹה. וְעַל זֶה אָמַר, וְאֶתְּהָ יִדְעָתָ וְגו', מַה שְׁלֹא רָאוּי לָךְ לְדַעַת.

שֶׁר שְׁמֻעִי - שְׁכֵתוּב וְהִנֵּה עִמָּךְ שְׁמֻעִי בֶן גֵּרָא. מַה זֶה וְהִנֵּה עִמָּךְ? מְזֻמָּן הוּא עִמָּךְ תְּמִיד, רַבּוֹ הִיָּה, וּמִשּׁוּם כִּף לֹא אָמַר לוֹ עַל יוֹאָב וְהִנֵּה עִמָּךְ יוֹאָב. אֲבָל שְׁמֻעִי זֶה שְׁנַמְצָא תְּמִיד עִמוֹ, אָמַר וְהִנֵּה עִמָּךְ.

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשְׁמֻעִי וַיֹּאמֶר בְּנֵה לָךְ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם. אֵיפֹה הִיא חֲכֻמָּתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה בְּזֶה? אֲלֵא הַכֹּל עֲשֵׂה בְּחֻכְמָה, וְלִכְל הַצְּדָדִים הוּא הַתְּבוּנָן. שֶׁהָרִי שְׁמֻעִי הִיָּה חָכֵם, וְאָמַר שְׁלֹמֹה, אֲנִי רוֹצֵה שֶׁתְּגַדֵּל תּוֹרָה עַל יְדֵי שְׁמֻעִי וְלֹא יֵצֵא הַחוּצָה.

עוֹד דְּבַר אַחַר הַשְּׂגִיחַ שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָה, שְׁכֵתוּב (שמואל ב טו) יֵצֵא יֵצֵא וּמִקְלָל. מַה זֶה יֵצֵא יֵצֵא יֵצֵא פְעָמִים? מִסְפִּיק וַיֵּצֵא וַיִּקְלָל (טו). אֲלֵא יֵצִיאה אַחַת - שֶׁיֵּצֵא מִבַּיִת מְדַרְשׁוֹ לְדוֹד, וַיֵּצִיאה אַחַת - שֶׁיֵּצֵא מִירוּשָׁלַם אֶל עַבְדּוֹ שְׁמַת עָלָיו. יֵצִיאה אַחַת לְמֶלֶךְ, וַיֵּצִיאה שְׁנִיָּה לְעַבְדִים. וְכֹל זֶה רָאָה שְׁלֹמֹה וְהַשְּׂגִיחַ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹתָהּ הִצִּיאה הַשְּׁנִיָּה, וְעַל זֶה אָמַר וְהָיָה בְיוֹם צִאתְךָ יִדַע שֶׁבִיֵּצִיאה יָמוּת.

וְעַפְרָ בְּעַפְרָ מֵהוּ? אָמַר שְׁלֹמֹה, אֶל אָבִי זֶה הִיָּה בְּעַפְרָ, אֶל שְׁמֻעִי זֶה יְהִיָּה בְּמִים, שְׁכֵתוּב וְהָיָה בְיוֹם צִאתְךָ וְעַבְרָתָ אֶת נַחַל קְדְרוֹן. שֵׁם עַפְרָ וְכֵאֵן מִים. שְׁנִיָּהם דִּן שְׁלֹמֹה,

תְּרִין פְּקוּדֵינִי, פְּקִיד דָּוִד לְשְׁלֹמֹה בְּרִיָּה, חַד דְּיוֹאָב, וְחַד דְּשְׁמֻעִי, עִם שְׂאֵר פְּקוּדֵינִי דְּפְקִיד לִיָּה. דְּיוֹאָב: דְּכֵתִיב, (מלכים א ב) וְגַם אֶתְּהָ יִדְעָתָ אֶת אֲשֶׁר עֲשֵׂה לִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה. מִלָּה סְתִימָא הָוָה, דְּאָפְלוּ שְׁלֹמֹה לֹא הָוָה לִיָּה לְמַנְדַּע, וְלֹא יִדַּע אֲלֵא בְּגִין דִּידְעוּ (לִיָּה) אַחֲרַנִּין, אַתְּגַלִּי לְשְׁלֹמֹה. וְעַל דָּא אָמַר, וְגַם אֶתְּהָ יִדְעָתָ וְגו'. מַה דְּלֹא אַתְּחַזִּי לָךְ לְמַנְדַּע.

דְּשְׁמֻעִי: פְּתִיב, וְהִנֵּה עִמָּךְ שְׁמֻעִי בֶן גֵּרָא. מָאִי וְהִנֵּה עִמָּךְ, זְמִין הוּא עִמָּךְ תְּדִיר, רַבּוֹ הָוָה. וּבְגִין כִּף לֹא אָמַר עַל יוֹאָב וְהִנֵּה עִמָּךְ יוֹאָב. אֲבָל שְׁמֻעִי דָא, דְּאִשְׁתַּכַּח עִמִּיהָ תְּדִיר, אָמַר וְהִנֵּה עִמָּךְ.

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשְׁמֻעִי וַיֹּאמֶר בְּנֵה לָךְ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם. אֲן הוּא חֲכֻמָּתָא דְּשְׁלֹמֹה מְלִפָא בְּהֵאִי. אֲלֵא כֹלָא בְּחֻכְמָתָא עַבְד, וְלִכְל סְטָרִין אֲשַׁגַּח, דְּהָא חֲפִים הָוָה שְׁמֻעִי, וְאָמַר שְׁלֹמֹה, בְּעֵינָא דִּיסְגִי אוֹרִיִּיתָא בְּאַרְעָא עַל יְדוּי דְּשְׁמֻעִי, וְלֹא יִפּוּק לְבַר.

הוּ מִלָּה אַחֲרָא אֲשַׁגַּח שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָתָא, דְּכֵתִיב, (שמואל ב טו) יֵצֵא יֵצֵא וּמִקְלָל. מָאִי יֵצֵא יֵצֵא תְּרִי זְמִנִי, וַיֵּצֵא וַיִּקְלָל סְגִי. (לִיָּה) אֲלֵא, חַד יֵצִיאה, דְּנִפְק מִבֵּי מְדַרְשָׁא לְגַבִּי דָּוִד. וְחַד יֵצִיאה, דְּנִפְק מִירוּשָׁלַם, לְגַבִּי עַבְדּוּי דְּמִית עָלוּי. יֵצִיאה חַדָּא לְגַבִּי מְלִפָא, וַיֵּצִיאה תְּנַיִנָּא לְגַבִּי עַבְדִּין. וְכֹל דָּא חֲמָא שְׁלֹמֹה, וְאֲשַׁגַּח בְּרוּחַ קְדְשָׁא, הִהוּא יֵצִיאה תְּנַיִנָּא. וְעַל דָּא אָמַר, וְהָיָה בְיוֹם צִאתְךָ, יִדַּע דְּבִיֵּצִיאה יָמוּת.

וְעַפְרָ בְּעַפְרָ (שמואל ב טו) מֵהוּ. אָמַר שְׁלֹמֹה לְגַבִּי אָבִא בְּעַפְרָ הָוָה. לְגַבִּי שְׁמֻעִי בְּמִיָּא, דְּכֵתִיב וְהָיָה בְיוֹם צִאתְךָ וְעַבְרָתָ אֶת נַחַל קְדְרוֹן. עַפְרָ הָתָם, וְהָכָא מִיָּא. תְּרוּוִיָּהוּ דִּן שְׁלֹמֹה, לְמֵהוּי עַפְרָ וּמִיָּא

להיות עפר ומים כמו סוטה, למי
שֶׁהִסְטִין דְּרַפּוֹ לְאִבּוֹ.

כתוב והוא קללני קללה נמרצת.
וכתוב ואשבע לו בה' לאמר אם
אמיתך בחרב. וכי שמעי היה
טפש? שאלו כף השביע אותו,
שלא יאמר בחרב לא, אכל בחנית
או בחץ כן.

אלא שני דברים יש כאן. אחד
אמר התינוק, בנו של הדג הגדול,
אותו שקשקשיו עולים לרום
העננים. שבועתו של דוד המלך,
כשהיה רוצה להשבע, היה
מוציא את חרבו ששם היה חקוק
שם חקוק ושם נשבע. וכך עשה
לשמעי, שכתוב ואשבע לו בה'
לאמר אם אמיתך בחרב. במה
היתה השבועה הזו? בחרב. (בחרב
היו שהשם הקדוש רק בה שבועה) בחרב
נשבע. ודבר אחר דן שלמה.
אמר, בקללה בא אל אבי,
בדברים - הרי דברים אלו. ובשם
המפרש הרג אותו ולא בחרב.
ולכן שלמה עשה כן.

עכשו יש להתבונן, שפיון שדוד
השביע אותו, למה הרג אותו,
שנראה ששבועה זו היתה
בעלילה, שהרי הלב והפה לא היו
כאחד? אלא ודאי דוד לא הרג
אותו, והרי ידוע, כל איברי הגוף
מקבלים הכל, והלב לא מקבל
אפלו כחוט של נימה של שערה.
דוד המלך היה הלב, וקבל מה
שלא ראוי לו לקבל, ומשום כן,
וידעת את אשר תעשה לו כתוב.
ועוד, שהרי האילן גורם להיות
נוטר ונוקם כנחש.

כתוב (תהלים נא) כי לא תחפוץ זבח
ואתנה עולה לא תרצה. זבחי
אלהים ריח נשברה לב נשבר
ונדפה אלהים לא תבזה. כי לא
תחפוץ זבח, וכי לא רוצה הקדוש
ברוך הוא שיקריבו לפניו קרבן,
והרי הוא תקן לרשעים קרבן

והוא איהו אתקין לגבי

כסוטה, למאן דאסטין ארחא לגבי אבוי.
בתיב (מלכים א ב) והוא קללני קללה נמרצת.
וכתיב ואשבע לו ביי' לאמר אם
אמיתך בחרב. מאי בחרב. וכי שמעי טפש
הוה, דאילו הכי אומי ליה, דלא יימא בחרב
לא. אבל בחנית או בגירא אין.

אלא תרין מלין הכא. חד אמר ינוקא, בריה
דנונא רבא ההוא (דף ק"ח ע"א) דקשקשוי
סלקין לרום עננין. אומאה דדוד מלפא, כד
הוה בעי לאומאה, אפיק חרבא דיליה, דתמן
הוה חקיק שמא גליפון, ותמן אומי. וכך עביד
לשמעי, דכתיב ואשבע לו ביי' לאמר אם
אמיתך בחרב. במאי הוה אומאה דא. בחרב.

(ס"א ב'האי חרב דשמא קד'שא חקיק ביה אומי) בחרב אומי.
ומלה אחרא, דן שלמה, אמר, בקללה אתא
לגבי אבא, במלין, הא מלין לגביה, ובשם
המפורש קטליה, ולא בחרב. ובגין דא עביד
שלמה הכי.

השתא אית לאסתפללא, דכיון דאומי ליה דוד,
אמאי קטליה, דאתחזי דהא אומאה
דא בעלילה הוה, דהא לבא ופומא לא הוו
בחדא. אלא ודאי דוד לא קטליה, והא ידיעא,
כל שייפין דגופא מקבלין פלא, ולבא לא
מקבלא אפילו כחוטא דנימא דשערא. דוד
מלפא לבא הוה, וקביל מה דלא אתחזי ליה
לקבלא, ובגין כן, (מלכים א ב) וידעת את אשר
תעשה לו כתיב. ותו, דהא אילנא גרים למיהוי
נטיר ונוקם פחויא.

בתיב (תהלים נא) כי לא תחפוץ זבח ואתנה
עולה לא תרצה. זבחי אלהים
ריח נשברה לב נשבר ונדפה אלהים לא
תבזה. כי לא תחפוץ זבח, וכי לא בעי
קדשא בריך הוא דיקרבון קמיה קרבנא,